

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

VERGADERING VAN DONDERDAG 14 MAART 1996

Interpellatie van de heer Herman Lauwers tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de onderwijstaal aan de universiteiten

Interpellatie van de heer Michel Doomst tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de houding van de minister ten opzichte van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde

Interpellatie van de heer Kris Van Dijck tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel

Interpellatie van de heer Eddy Schuermans tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenningscriteria voor studietoelagen

Interpellatie van de heer Ludo Sannen tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenning van de studietoelagen

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.37 uur.*

Interpellatie van de heer Herman Lauwers tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de onderwijstaal aan de universiteiten

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Lauwers tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de onderwijstaal aan de universiteiten.

De heer Lauwers heeft het woord.

De heer Herman Lauwers : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals u weet, ben ik geen lid van deze commissie en dus ook geen onderwijsspecialist. Ik heb ook niet de ambitie om dat te worden. Daarom heb ik, vooraleer ik deze interpellatie indiende, even navraag gedaan bij mensen die wel voor specialisten doorgaan, met de bedoeling geen dwaze vragen te stellen.

Onlangs hebben enkele studenten uit een faculteitsraad van de Ufsia me gecontacteerd. Nadien heb ik hun vragen getoetst aan enkele andere faculteiten. Het verbaast me dat er blijkbaar een stille tendens bestaat om langzaam aan de uitzonderingen op de Nederlandstaligheid van de universiteiten uit te breiden. In het decreet zijn natuurlijk een aantal uitzonderingen vastgelegd zoals gastcolleges in de derde cyclus, wat ook zeer normaal is. Maar blijkbaar is er onder druk van onder meer de Erasmusstudenten een verschuiving aan de gang.

Ik heb verhalen gehoord over Italiaanse studenten die aan de Ufsia geschiedenis kwamen studeren en aan de hoogleraar vroegen om de examens in het Engels te mogen afleggen, omdat ze eigenlijk naar Antwerpen waren gekomen om Engels te leren. Ze legden zich hoofdzakelijk daarop toe en gebruikten geschiedenis als een soort oefening.

Ik heb een ander verhaal gehoord van een Erasmusstudent die voorstelde om een Spaans-Engelse tolk mee te brengen voor zijn examens, zodanig dat de hoogleraar vanuit het Spaans de Engelse vertaling kreeg. De hoogleraar is daar echter niet op ingegaan. Hiermee wil ik alleen maar aangeven dat deze studenten een zekere druk uitoefenen. Ik weet niet in welke mate dit aan de filosofie van het Erasmusproject beantwoordt, maar ik denk toch dat de uitwisseling van culturen niet alleen inhoudt dat men in een andere omgeving lessen volgt, maar dat dit ook in de taal van die streek gebeurt. Men moet bij de keuze van een bepaalde universiteit in het kader van een Erasmusproject dus ook rekening houden met de taal van die universiteit.

Het grote probleem is blijkbaar dat de professoren vrij snel geneigd zijn om op dergelijke verzoeken in te gaan. Waarom? Enerzijds om geen dubbel werk te hebben, natuurlijk, en niet nog eens apart een Engelstalige uitleg te moeten geven of eventueel cursussen in het Engels te moeten vertalen. Maar vooral omdat het ook voor hen gemakkelijker is om Engelstalige publicaties op de internationale markt te gooien. Onlangs heeft professor Faconnier van de KUL zich in een artikel van de Campuskrant geërgerd aan het feit dat velen van zijn collega's en van onze jonge navorsers het als tijdverlies beschouwen om nog in hun moedertaal te publiceren. Het zou ook schadelijk zijn voor hun carrière, met als gevolg dat ze, met het oog op hun internationale uitstraling, dan maar meteen in het Engels publiceren. Vandaar dat bij een aantal hoogleraren de neiging bestaat om op de vraag van de Erasmusstudenten naar Engelstalige cursussen in te spelen.

Omdat er kritiek kwam van licentiaatsstudenten, zou een decaan van de voornoemde Antwerpse universiteit hebben gezegd dat de regeringscommissaris de uitzonderingen die binnen het decreet van 12 juni 1991 mogelijk zijn, ook van toepassing heeft geacht op de keuzevakken van de tweede cyclus. Dit heeft natuurlijk nogal wat consequenties, omdat er zeker in de licentiaatsjaren behoorlijk wat keuzevakken zijn en men bij uitbreiding zelfs zou

Lauwers

kunnen beweren dat men zo goed als de hele tweede cyclus als een bijeenbrengen van keuzevakken kan beschouwen, vermits praktisch alle faculteiten er verschillende afstudeerrichtingen op nahouden. Zo kan men met andere woorden bijna de hele tweede cyclus als Engelstalig beschouwen.

Mijnheer de minister, ik meen dat hier een tweevoudig belang in het gedrang komt. Ik wil uiteraard niet de indruk wekken dat ik het voor de studenten gemakkelijker wil maken door hen altijd en overal alles in het Nederlands te laten volgen. Ik heb zelf destijds ook Frans- of Engelstalige artikelen moeten lezen in de licentiaatsjaren. Daar gaat het me dus zeker niet om. Bovendien circuleert in zo'n gevallen al gauw een studentenvertaling, zeker wanneer het enkele jaren na elkaar om dezelfde boeken of tijdschriften gaat. Maar wanneer dit natuurlijk bijna in de meerderheid van de vakken geldt, vraag ik me af of het voor de studenten zelf niet belangrijk is dat ze het recht hebben om in een hoofdzakelijk Nederlandstalige cyclus te zitten en dus Nederlandstalig onderwijs te krijgen aan de universiteit. Ik meen immers dat onze befaamde meertaligheid, op het niveau van licentiaatsstudenten dan, niet noodzakelijk een academische meertaligheid moet zijn. Integendeel, als men nagaat dat heel wat van de afgestudeerden later leraar aardrijkskunde, biologie, geschiedenis of scheikunde in het secundair onderwijs worden, moeten ze de wetenschappelijke of academische kennis toch voldoende beheersen in de Nederlandse taal.

Ik hoop de minister er zeker niet van te overtuigen dat dit ook een bedreiging is voor het Nederlands als dusdanig. Een cultuurtaal moet immers ook een wetenschappelijke taal zijn, zo niet dreigen we ernaar te evolueren dat eerst de wetenschapstaal in Europa tot twee of drie talen zal worden beperkt. Zodra de wetenschapstaal tot twee of drie is beperkt, waarbij ik denk aan het Engels, Frans en Duits of Spaans, zal in een latere fase de voertaal in het Europees Parlement en dergelijke aan diezelfde soort tendens onderhevig zijn en zullen de andere talen, waaronder het Nederlands, tweede talen worden op Europees vlak en in het academisch onderwijs, ook in ons eigen landje.

Daarom vraag ik u of het juist is dat de regeringscommissaris deze interpretatie heeft gegeven aan dat befaamde uitzonderingsartikel. Zo ja, gebeurde dat met uw medeweten? Bent u het met die interpretatie eens of onderschrijft u wat ik hier als een mogelijk gevaar heb willen aanstippen?

De voorzitter : Wenst iemand zich aan te sluiten bij deze interpellatie? (*Neen*)

Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Ik kan de heer Lauwers onmiddellijk geruststellen. Ik zal niet in het voetspoor van mijn Nederlandse ambtsgenoot, de heer Ritzen treden, weze het dan een tijdelijk voetspoor, want de Tweede Kamer heeft hem indertijd nogal zwaar teruggefloten. Op een bepaald onbewaakt ogenblik heeft hij immers geopperd dat het goed zou zijn een deel van de cursussen aan de universiteit in het Engels te doceren en in feite stilzwijgend een soort lingua franca te introduceren.

Ten tweede, ik wens op te merken dat onderzoekers natuurlijk vrij zijn om te publiceren in de taal die ze willen, in de mate dat het niet om een doctoraatsverhandeling gaat, want die valt onder de normale wetgeving. Daar kan men dus weinig tegen doen. Hoogstens kan de persoonlijke mening van de hoogleraar, bij wie ze assistent zijn, een rol spelen, maar wettelijk zijn ze vrij om de resultaten van hun onderzoek te publiceren in de taal die ze zelf wensen. In een aantal gevallen bestaat er natuurlijk ook geen vakliteratuur, waarin deze publicaties thuishoren, in het Nederlandse taalgebied of worden ze uitgenodigd door anderstalige tijdschriften om hun onderzoeken te publiceren.

Er is dus wel een gemengde werkelijkheid, alhoewel u natuurlijk gelijk hebt. Ik merk ook dat meer en meer – en zeker tegenover twintig jaar geleden – in een reeks disciplines, zoals de medische, exacte en toegepaste wetenschappen, de neiging ingang vindt om onmiddellijk de Engelstalige weg te verkiezen boven de publicatie in de eigen taal, zelfs indien het niet hoeft. Maar heden is daar geen juridisch verbod op.

Artikel 61 van het decreet van 12 juni 1991 stipuleert expliciet dat het Nederlands de onderwijs- en bestuurstaal aan de universiteiten is, tenminste wat de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap betreft. Ik denk dat we ons daar strikt aan moeten houden. Het universiteitsdecreet heeft een opsomming gegeven van enkele onderwijsactiviteiten die in een andere taal mogen worden gegeven. Ik wil hier onmiddellijk aan toevoegen dat de heer Coens destijds bij de bespreking ervan heeft verklaard dat het om een limitatieve opsomming ten beperkende titel ging. Er kan dus geen juridische discussie mogelijk zijn over het feit of dit al dan niet *sensu lato* kan worden geïnterpreteerd.

Er komen vijf onderwijsactiviteiten in aanmerking voor uitzondering. Wanneer het een onderwijsactiviteit betreft die een vreemde taal als voorwerp heeft. Wanneer het gaat om een onderwijsactiviteit in de tweede cyclus, die wordt verzorgd door anderstalige hoogleraar. Wanneer het programma of de onderwijsactiviteit specifiek is opgesteld ten behoeve van buitenlandse studenten. En tot slot, wanneer ze behoort tot een post-academische vorming of tot aanvullende, specialisatie- en doctoraatsopleidingen. In feite is de doctoraatsopleiding de enige activiteit binnen de juridische curricula, die tot een diploma leidt, en

Van den Bossche

die geheel of gedeeltelijk in een andere taal zou mogen verlopen. Het is dan nog relatief te noemen, want men is volgens hetzelfde decreet niet verplicht een doctoraatsopleiding op te leggen in de universiteiten. De werkelijkheid gebiedt me te zeggen dat ze er nu allemaal organiseren. Men kan dus besluiten dat er één curriculum is met een wettelijke sanctionering op het einde, waarvoor een uitzondering mogelijk is.

Het is onbetwistbaar dat een universiteit haar subsidiëring zou verliezen, indien ze er niet voor zorgt dat elke student, die niet tot één van de vijf voornoemde gevallen behoort, zijn academische opleiding volledig – en ik onderstreep volledig – in het Nederlands zou kunnen volgen. Dezelfde strikte redenering geldt, wanneer men van een in een vreemde taal gevolgde opleiding geen examen in het Nederlands zou afleggen. Dus zelfs wanneer men in een vreemde taal een opleiding zou hebben gevolgd, moet men examen in het Nederlands kunnen afleggen om de burgerlijke sanctie te verkrijgen in dit land.

Toen ik de interpellatie ontving, heb ik het voor alle zekerheid nagevraagd. De universiteiten organiseren nergens basisopleidingen die uitsluitend in het Engels zouden worden gegeven. Wel bestaan er aan een aantal universiteiten Engelstalige varianten van Nederlandstalige basisopleidingen. Dit zijn voornamelijk opleidingen, die vrij sterk worden bevolkt door Erasmusstudenten en op hen zijn afgestemd, zoals u daarnet terecht hebt opgemerkt.

Anderzijds, en dat heb ik ook verschillende keren aan de universiteiten gevraagd om te doen, en ze hebben daar allemaal – de ene met wat meer ijver dan de andere – voorrang aan gegeven, is het zo dat Erasmus meer is dan alleen maar uitwisseling. Het is wel degelijk eveneens – zoals u zelf ook zei – een kennismaking met andere culturen, dus met andere talen. Ik heb ook gezegd dat ik kan aanvaarden – dit kan trouwens volgens het decreet – dat men Engelstalige varianten organiseert voor de desbetreffende studenten. Maar toch moeten de nodige inspanningen worden geleverd om de betrokken studenten kansen te geven om in contact te komen met het Nederlands. Alle universiteiten bieden nu cursussen Nederlands aan, specifiek voor die studenten. Zo niet verwijzen ze hen minstens, via akkoorden die ze hebben afgesloten, naar nabijgelegen taalinstellingen. Ik moet u zeggen dat vrij veel studenten, die hier één semester of één jaar doorbrengen in het kader van die mobiliteitsprogramma's, op dit moment daar gevolg aan geven en dus wel degelijk Nederlands volgen aan die taalinstellingen of aan de specifieke instellingen binnen de universiteit. Op die manier komen onze universiteiten grondig tegemoet aan de tweede bekommernis die ten grondslag lag aan Erasmus.

In verband met de concrete vraag van de regeringscommissaris in Antwerpen verbaasde mij dit enigszins, want de betrokkene is uitermate meticulous en is zowat de

meest juridisch bekwame van mijn regeringscommissarissen, die mij af en toe wel eens grijze haren bezorgt, juist door strikt juridisch beroepen aan te tekenen. Ik verwijs naar het decreet op de spin-off. Dit is een rechtstreeks gevolg van een zeer knap uitgeplozen beroep van de desbetreffende regeringscommissaris in zijn functie van commissaris bij het LUC, waar ik in feite tegen mijn hart in hem moest volgen en moest zeggen dat dit niet kon. Ten gevolge van het feit dat we toen merkten dat juridisch elke spin-off-activiteit onmogelijk was, hebben we dan een decreet gemaakt om het mogelijk te maken.

De betrokkene zegt dat hij artikel 61 niet breed heeft geïnterpreteerd. Hij ziet ook niet goed in waar dat zou gebeurd zijn. Er is wel een andere discussie geweest. In zekere zin ben ik aangewezen op wat men mij heeft gezegd, op wat ik weet van horen zeggen. Bij een discussie die heeft plaatsgevonden op 27 februari 1996, bij een algemene vergadering van de Ufsia, kwam een standpunt van de rectorale raad voor waarbij op 19 vacatures academisch personeel er in een voltijdse zap-functie werd voorzien. Hierin stond bij de voorwaarden dat ook anderstalige kandidaten kunnen solliciteren indien ze het Nederlands voldoende beheersen, maar op het einde van hetzelfde beslissingsvoorstel stond – weliswaar tussen haakjes, dus het was ook in de rectorale raad betwist – met betrekking tot de taalkennis van de kandidaten, dat ze pas na drie jaar het Nederlands machtig dienen te zijn. Decretaal dient het onderwijs enkel in het Nederlands te gebeuren. Daar heeft mijn commissaris zich tegen verzet en dat is dan ook gesneuveld. De enige daad die u mij aanwrijft, is dus in feite een heldendaad in de juiste richting.

De heer Herman Lauwers : Inderdaad.

Minister Luc Van den Bossche : Voor zover ik weet zou hij, wat dit betreft, zonder zonde zijn. Ik moet u in elk geval zeggen dat ik eenduidig uw bekommernis deel, dat ik eenduidig de termen van uw interpellatie ondersteun en dat we daar dus geen discussie over hebben. Indien er dingen zouden fout lopen – dat kan altijd – denk ik dat we daar allebei onze verantwoordelijkheid moeten opnemen. Ik geloof immers dat het zeer belangrijk is dat we de strikte lijnen die in 1991 zijn getrokken, handhaven. Ik geloof dat het zeer belangrijk is dat we Erasmus toepassen zoals we het nu doen, in zijn dubbele betekenis.

De voorzitter : De heer Lauwers heeft het woord.

De heer Herman Lauwers : Mijnheer de minister, ik dank u voor dit zeer duidelijke antwoord. Ik wil alleen nog even bevestigd zien of ik alles voldoende heb begrepen en ook nog wat aanvullen. Het gaat niet om het feit dat u als laatste aanhaalde. In mijn geval ging het om een faculteitsraad van de Toegepaste Economische Wetenschappen, die vroeger heeft plaatsgevonden. Daar heeft met name de decaan het gezag van de regeringscommissaris ingeroepen, die op dat ogenblik waarschijnlijk niet op die

Lauwers

vergadering aanwezig was. Vandaar de vraag van de studenten : is hetgeen men ons zegt, nu wel waar ?

Minister Luc Van den Bossche : Stel de studenten gerust : het is niet waar. De regeringscommissaris maakt daar hetzelfde mee als hetgeen ik soms meemaak wanneer men mij verkeerd citeert.

De heer Herman Lauwers : Dat is dus duidelijk. Ik wou alleen nog één verduidelijking vragen van wat u zei in verband met de Erasmus-studenten, tweede cyclus. We praten over de licentie jaren. Ik heb er niets op tegen dat er een syllabus is, eventueel een vertaling in het Engels ; dat spreekt voor zichzelf. Ik heb er ook niets op tegen dat ze eventueel door een assistent afzonderlijk worden begeleid in een andere taal, in de Engelse taal. Ik heb echter wel goed begrepen dat u zegt dat dit er niet toe mag leiden dat de Nederlandstalige studenten, de Vlaamse studenten dan ook maar de lessen in het Engels moeten volgen vermits er geen Nederlandstalig aanbod meer is. Uw antwoord was hierin zeer duidelijk, en ik dank u daar dan ook voor.

De voorzitter : Wenst hierover nog iemand het woord ?
(Nee)

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Michel Doomst tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de houding van de minister ten opzichte van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Doomst tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de houding van de minister ten opzichte van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

De heer Doomst heeft het woord.

De heer Michel Doomst : Mijnheer de minister, ik wou even speciaal uw aandacht vragen, weliswaar met een oogopslag gericht op het budget Onderwijs voor 1996, voor de toch wel relatief jonge instelling die de Vlaamse Stichting Verkeerskunde is, en waarvoor u de dotatie hebt teruggebracht van 7,1 naar 4,1 miljoen frank. Ik hoop toch wel een beetje dat u de toekomstige werking van de Stichting toch nog alle kansen zult willen geven.

Bij de goedkeuring van dat voorstel van decreet in 1990 werd eigenlijk door de toenmalige minister Coens vanuit

het onderwijsbudget de garantie gegeven dat dat minimumbedrag jaarlijks 7 miljoen frank zou zijn. Eind februari 1994 keurde het Vlaams Parlement ook een resolutie goed inzake de bevordering van de verkeersveiligheid, waarin – precies omwille van de behoefte aan opleiding, bijscholing en permanente vorming daaromtrent – de werkingsmiddelen van de stichting tegen 1997 zouden worden opgetrokken tot 0,5 percent van het totale Vlaamse budget Wegen, zijnde een bedrag van ongeveer 50 miljoen frank per jaar. Nu kon de Stichting tot 1994 rekenen op een toelage van 7 miljoen frank uit het onderwijsbudget en 3 miljoen frank uit het budget Verkeer. Voor 1995 werd de totaliteit van 10 miljoen frank zelfs door de eigen Vlaamse Raad verhoogd tot 15 miljoen frank, gebaseerd op het budget van Openbare Werken en Verkeer. Die verhoging werd voor 1996 wel geconsolideerd op het budget Werken en Verkeer, maar spijtig genoeg kreeg het niet diezelfde consolidatie op het onderwijsbudget.

U zult misschien zeggen dat alle opleiding, bijscholing en vorming inzake verkeerskunde maar op het budget van Openbare Werken en Verkeer moet wegen. In die zin zou u natuurlijk elk vormingsvak naar een specifieke beleids-tak kunnen overhevelen, zeg maar architectuur naar Huisvesting of handelsingenieur naar Economische Zaken. Ik denk dus ook dat onderwijs in verkeerskunde een grote zorg van het departement Onderwijs moet zijn, wat dus misschien geen verhoging impliceert, maar toch ook geen halvering van het budget zoals nu eigenlijk het geval is. Trouwens, als we eens vergelijken met de situatie in Nederland, zien we dat 7 miljoen frank eigenlijk zeer karig is. In Nederland is er een volledige, voltijdse universitaire opleiding, maar ook een niet-universitaire opleiding, dagonderwijs in verkeerskunde. Daarnaast is er ook nog een Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersonveiligheid, waar jaarlijks een overheidstoelage van 9 miljoen gulden naartoe gaat. Ik moet u niet zeggen dat er op federaal en op Vlaams niveau precies nul frank aan wetenschappelijk onderzoek inzake verkeersveiligheid wordt besteed.

Mijnheer de minister, ik neem aan dat het verminderen van de dotatie eigenlijk ook wat te maken heeft met een wat negatieve beoordeling van het werk van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde. Nochtans zou het verkeerd zijn om het belang hiervan te onderschatten. Iedereen heeft immers dagelijks te maken met de toenemende problemen in het verkeer, de steeds toenemende verkeersdruk-te. Dit geldt voor autowegen, maar ook voor secundaire wegen en voor doortochten door heel wat steden en gemeenten in Vlaanderen. Bovendien is er de steeds maar groter wordende onveiligheid in het verkeer, worden we geconfronteerd met woonkernen die steeds onleefbaarder worden door overdreven verkeer, wordt het milieu alsmaar meer geschaad door het toenemende autoverkeer

Doomst

en krijgen we dus ook binnen de bevolking twee categorieën van mensen : de moves en de move-nots.

Indien we dit allemaal een beetje onder controle willen houden, dan hebben we natuurlijk onvermijdelijk deskundigheid nodig. Wanneer we gaan vergelijken met Nederland, wordt die deskundigheid eigenlijk gekweekt voor verkeersonveiligheid. Er is bijvoorbeeld die Stichting Wetenschappelijk Onderzoek voor Verkeersonveiligheid met een vaste kern van 40 universitair gediplomeerden die permanent onderzoek doen omtrent verkeersonveiligheid in Nederland en jaarlijks op een budget van 180 miljoen frank kunnen rekenen. Behoudens natuurlijk ook andere factoren, merken we in elk geval dat hoewel de bevolking 40 procent groter is in verkeersdeelnemers en 40 procent hoger, dat ook het aantal verkeersslachtoffers niet toevallig in Nederland ook 40 procent lager is. Bij ons in Vlaanderen is er geen rijopleiding op dat niveau, behoudens in de verschillende universiteiten een aantal fragmenten behorend tot verkeerskunde. Maar nergens in Vlaanderen worden disciplines als verkeerspsychologie, verkeerssociologie, verkeerspedagogie, verkeersrecht, enzovoort, gedoceerd of samengebundeld en geïntegreerd tot wat men een echt verkeersbeleid zou kunnen noemen.

Om dat voor Vlaanderen toch gedeeltelijk richting te kunnen geven is dus de Stichting Verkeerskunde opgericht. Dit is geen nieuwe school, maar eigenlijk een aanvulling van bijscholing en permanente vorming, zeker op lager niveau. Ik kan er van meespreken. In mijn gemeente bijvoorbeeld heb ik een studie moeten uitvoeren naar twee rotondes die moeten worden ingeplant. Het is geen sinecure om daar iemand voor te vinden die daarover een klein beetje deskundige uitleg of bijstand kan geven. Het gaat hier nochtans om zware investeringen en eens die rotondes er liggen zal men die niet gemakkelijk meer verleggen. Ik wil maar zeggen : je voelt ook op het lagere echelon aan dat je dat nodig hebt. In heel wat gemeenten is trouwens verkeersopleiding en verkeersopvoeding een van de prioriteiten. Doe maar eens navraag in de verschillende gemeenten ; dat komt overal terug.

Ik heb daarom een vijftal vragen. Oorspronkelijk was er sprake van een verhoging van het budget. Nu worden we geconfronteerd met precies het omgekeerde. Het wordt hoegenaamd geen 50 miljoen frank, maar wel een reductie tot 10 miljoen frank. Officieel horen we op het kabinet dat het gaat om een besparingsmaatregel, maar in de commissie meende ik te horen dat de minister eigenlijk ook niet tevreden is over het werk. Wat is nu eigenlijk de reden van de vermindering ?

Ten tweede, er wordt gezegd dat de Stichting een té eigengereid beleid voert. Nochtans kunnen een aantal bewijzen van het tegendeel worden vorgelegd. De minister had gevraagd om 3 miljoen frank uit de subsidie te besteden aan een project verkeersopvoeding in het secundair

onderwijs en de Stichting heeft dadelijk haar programma aangepast. De eerste resultaten worden trouwens nu in pilootscholen uitgetest. Jaarlijks heeft de Stichting een inhoudelijk omschreven begroting ingediend. Op de opmerking over het project Secundair Onderwijs na, is daar eigenlijk nooit enige afkeuring over gebleken. Zijn er documenten die bewijzen dat de desiderata die de minister daaromtrent heeft, eventueel niet werden gevolgd ?

Ten derde, er wordt gezegd dat wat de Stichting doet, buiten het onderwijs moet worden gezocht. Ik zie nochtans niet in waarom opleiden, bijscholen en het vormen van verkeersdeskundigen ook geen taak van het onderwijs zou zijn. Dit is een maatschappelijke behoefte waaraan de gemeenschap moet voldoen, net zoals ze bijvoorbeeld moet voldoen aan de behoefte aan een opleiding voor architecten. Eigenlijk zou heel die opleiding naar het departement Onderwijs moeten gaan. Ziet de minister die overdracht haalbaar ?

Ten vierde, de minister heeft in de commissie ook gezegd dat hij de zin en de rendabiliteit van de Stichting nogal in vraag stelt. Nochtans zijn er sinds de start van de activiteiten een 500-tal opleidingen en bijscholingen verzorgd voor universiteitsstudenten en -ambtenaren, maar ook voor gemeentelijke ambtenaren, personeelsleden van studiebureaus en voor privé-geïnteresseerden via het Onderwijs voor Sociale Promotie. Dat blijven toch goede resultaten, ondanks een beperkt budget, dat nu zelfs nog zal verminderen. Als de opdracht, die decretaal is vastgelegd, nog moet worden gewijzigd, dan zou de minister mijns inziens hierover om overleg moeten vragen. Dit is, voor zover ik weet, niet gebeurd.

Ten slotte kom ik bij de belangrijkste vraag. De schamele subsidie uit het onderwijsbudget werd van 7,1 miljoen frank tot 4,1 miljoen frank gereduceerd. Daardoor daalt de globale subsidie van 14,1 miljoen frank naar 11,1 miljoen frank, een vermindering met 20 procent. Dit heeft natuurlijk gevolgen voor de Stichting, waar noodingrepen in de programmatie nodig zullen zijn. Ondertussen nemen de verkeersproblemen in de steden en in de gemeenten hand over hand toe. Ik moet u ook nog zeggen – in verband met tewerkstelling – dat de Nederlandse bureaus stilaan meer voet aan de grond krijgen bij ons omdat die ontwerpers veel verder staan in de knowhow dan bij ons. Ik vind dat we ook hier in Vlaanderen inspanningen op dat gebied moeten leveren.

Mijnheer de minister, ik weet dat u erg dialoogbereid bent, zowel voor als achter de schermen. Ik zou dus tot slot de vraag willen stellen of u bereid bent, in het kader van de budgetcontrole, toch te onderhandelen over die genomen beslissing. Dat zou uw imago van minister met een oog voor een veelzijdigheid aan beleidsaspecten, die moeten worden ingevuld, zeker nog meer ten goede komen, en het zou tevens een grote stap zijn naar nog meer verkeersdeskundigheid in Vlaanderen. (*Hilariteit*)

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Ik wil de heer Doomst meedelen dat ik mijn reputatie van moeilijk karakter in stand moet houden. Anders moeten alle kranten nieuwe artikels publiceren, wat de zaak zou bemoeilijken. (*Gelach*)

In mijn functie sta ik op geen enkele wijze de facto negatief tegen de Stichting Verkeerskunde. Mijn enige bezorgdheid blijft de return voor het onderwijs. Dat zal de teneur van mijn antwoord zijn. Uiteraard zal ik onderwijs niet plots zo breed definiëren dat elke soort van vorming als onderwijs wordt beschouwd. Indien ik dat wel zou doen, dan zou ik minister Martens ijverig kaalplukken. Ik vermoed dat mijn buurman, die tussen mijn twee verdiepingen in woont, het daar moeilijk mee zou hebben.

Tijdens de begrotingsbespreking van dit jaar heb ik op een vraag van mevrouw De Schamphelaere, die dezelfde nobele zaak ter harte nam als u, gezegd dat een vermindering van de kredieten moest worden beschouwd als een signaal voor de Vlaamse Stichting voor Verkeerskunde. Of de stichting veel van dit signaal heeft opgevangen, weet ik niet. Ik heb alleszins weinig gezien waaruit blijkt dat ze het heeft begrepen, behalve nu uw interpellatie.

De stichting verwacht wel dat het departement haar subsidieert – dat is wel het minste wat departementen kunnen doen –, maar voert haar beleid autonoom uit. Ik wil dat wel aanvaarden. Wat me een beetje stoort, is dat ze nooit contact opneemt met het departement, noch met enig net. Ik heb ook geïnformeerd bij de verscheidene netten, en vastgesteld dat deze Vlaamse Stichting meent dat ze boven alles en iedereen is verheven. Ze neemt met niemand contact. Dat is niet alleen mijn klacht, maar ook die van de onderwijsnetten. Het is mijns inziens geen verstandige werkwijze.

Het is evident dat een stichting, die een privaatrechtelijke persoon is, en die subsidies ontvangt van het departement Onderwijs, ook een werking ontplooit op onderwijsgebied. Als ik echter de jaarverslagen overloop van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde, dan merk ik dat naast het postgraduaat Verkeerskunde – dat op dit ogenblik een voortgezette academische opleiding is – slechts in beperkte mate onderwijsactiviteiten worden uitgeoefend. Ik heb het hier over onderwijs in de betekenis die we in de Vlaamse Gemeenschap hanteren. Uiteraard is het niet mijn taak om het beleid van de verenigingen voor te schrijven. Dat is ook niet mijn ambitie. Gelukkig voor de verenigingen overigens, want ik weet niets van verkeerskunde behalve dat te snel rijden problemen oplevert met de rijksmacht.

De toekenning van subsidies aan de Vlaamse Stichting berust decretaal op het activiteitenverslag en de begroting van de vereniging. Pikant detail : de jaarplanning van

1996, waar we sinds enkele dagen aan zijn begonnen, is nog altijd niet ingediend. Ik zal hier niet te zwaar aan tillen.

De heer Michel Doomst : U begrijpt dat ze wel enige reorganisatie moeten doorvoeren, aangezien ze 3 miljoen frank minder krijgen.

Minister Luc Van den Bossche : Ik stel het gewoon vast. Ik vermeld dit enkel om aan te tonen hoe de zaken soms lopen.

Ten tweede, er is een wezenlijk verschil tussen de opleiding tot architect en ingenieur enerzijds en tot vervoersdeskundige anderzijds. De eerstgenoemde opleidingen zijn voltijds en leiden tot een academische graad. De laatste is een voortgezette academische opleiding. In die hoedanigheid is ze sinds het onderwijsdecreet VI van 21 december 1994 gesubsidieerd door het departement Onderwijs. Dat was voordien ook al zo, zij het op een andere wijze en met een andere techniek.

Er is dus geen enkel verschil in verantwoordelijkheid. Beide zitten vervat in de subsidiëring. Wel is het zo dat de Vlaamse Stichting voor Verkeerskunde vorig jaar zou hebben kunnen rekenen op een dubbele subsidie. Het gaat enerzijds om de betoelaging uit decreet VI, en anderzijds om een speciale toelage voor de Stichting zelf. Er zijn echter andere achtenswaardige voortgezette opleidingen die dan de vraag kunnen stellen waarom zij ook niet twee keer worden betaald : eenmaal via een VZW en eenmaal via de universiteiten. De Stichting Verkeerskunde moet zich goed realiseren dat zoiets niet kan. Er zijn spelregels voor voortgezette academische opleidingen, en het is daarin niet mogelijk om tweemaal te subsidiëren.

Bij de algemene rendabiliteit van de Vlaamse Stichting voor Verkeerskunde heb ik geen vragen. Dat zeg ik u in alle eerlijkheid. Wel mag ik vragen stellen over de rendabiliteit op het vlak van onderwijs. Naast de voortgezette opleiding Verkeerskunde, die vervat zit in de financiering van de universiteiten, werden de hiernavolgende bedragen uitgegeven. In 1992 werd nul frank uitgegeven van de 7 miljoen frank voor de werking Onderwijs. In 1993 zelfs nul van de 7,7 miljoen frank. Toen is uw dienaar enigszins boos geworden, en vond een minder vriendelijke vergadering plaats. Dat heeft men zich blijkbaar herinnerd, want in 1994 werden 3 van de 7 miljoen frank rechtstreeks uitgegeven aan onderwijs. In 1995 ging het om 3 miljoen van de 7,1 miljoen frank. De rendabiliteit op het vlak van onderwijs is dus nog altijd bijzonder beperkt in verhouding tot het daartoe bestemde bedrag.

Ik herhaal dat ik in mijn hoedanigheid nooit vragen heb gesteld bij de concrete opdracht van de Vlaamse Stichting. Die zit immers vervat in het decreet van 21 maart 1990, dat juist de oprichting van de Stichting inhield. Wel heb ik een reeks van informatieve vragen gesteld, die allemaal handelden over de verduidelijking van de onderwijs-

Van den Bossche

werking. De stichting heeft die vragen nooit beantwoord. Dat getuigt van een mentaliteit van : het parlement vindt dat we nodig zijn, dus moet iedereen maar betalen en vooral geen vragen stellen.

Ik heb al schriftelijk aan de Stichting laten weten dat het specifiek onderwijskundige deel van hun werking in de toekomst zal worden betaald door het departement Onderwijs. Daar wil ik niet op terugkomen, rekening houdend met de dat jaar in de begroting ingeschreven bedragen. Ik zal er dan wel altijd bij vragen dat minstens de noodzakelijke contacten worden onderhouden, met het departement zowel als met de verschillende netten. Indien men een rol wil spelen in de onderwijswereld, is het logisch dat men een gesprek aangaat met de belangrijkste spelers in dat gebeuren. Anders loopt dit verkeerd. Die isolatiepolitiek is niet goed.

Ik wacht nu af, en beloof niets aan de Vlaamse Stichting voor Verkeerskunde. Er zal niets gebeuren bij de budgetcontrole. Ik heb voorlopig immers geen enkele reden om iets te doen. Tussen nu en het volgende budget liggen er echter nog verscheidene maanden. Het is nu aan de Stichting om een initiatief te nemen, niet aan mij. Ik heb het signaal gegeven, en me duidelijk uitgedrukt in antwoord op mevrouw De Schamphelaere. Ik heb de zaken nu duidelijk op een rijtje gezet. Qui potest capere, capiat, staat in het Nieuwe Testament : dat hij die het kan begrijpen, het begrijpe.

De voorzitter : De heer Doomst heeft het woord.

De heer Michel Doomst : Dat laatste was alvast een lichtpuntje. Mijnheer de minister, u hebt het volste recht hebt om rood van woede te worden wanneer een en ander u niet aanstaat.

Minister Luc Van den Bossche : Eerder wit.

De heer Michel Doomst : Het bij mijn weten enige signaal dat u aan die mensen hebt gegeven, hield in dat ze zich moesten richten op het onderwijsaspect. Daarop hebben ze onmiddellijk het initiatief genomen om de pakketten verkeersopvoeding voor het secundair onderwijs klaar te stomen. Ze hebben gereorganiseerd om het programma bij te sturen voor de 3 miljoen frank die u hebt gevraagd.

Minister Luc Van den Bossche : Ik heb toen aanvaard dat dit niet op één dag kon gebeuren. Ze hebben positief gereageerd op de beginvragen. Daarna hebben ze vermoedelijk gedacht dat ik het wel weer zou vergeten, en hebben ze niet doorgewerkt. Wij verzochten hen de volledige ruimte in te vullen. Op dat punt is geen enkele vooruitgang geboekt.

De heer Michel Doomst : Jawel, naar ik heb vernomen kunt u de eerste pilootprojecten die met die 3 miljoen frank zijn gefinancierd, al gaan bekijken.

Minister Luc Van den Bossche : Daar twijfel ik niet aan. Dat zou oneerlijk zijn. Wat ik heb gezegd, is dat alle kredieten die van Onderwijs komen, ook aan onderwijs moeten worden besteed. Kom niet aanzetten met een post-academische opleiding. Dat verhaaltje pakt niet bij deze jongen. Ik aanvaard wel dat men niet zomaar kan overschakelen van een situatie waarin 700.000 frank van de 7 miljoen frank worden uitgeven naar een situatie waarin je die 7 miljoen frank helemaal uitgeeft. 3 miljoen frank was voor mij voldoende als eerste antwoord, maar ik heb eraan toegevoegd dat dit in de toekomst meer moest zijn. Daar gaan ze dan niet op in, en evenmin beantwoorden ze de vragen van mijn kabinet, en hebben ze geen contact gehad met het departement en de netten.

Mijn signaal is op zijn minst zo goed verstaan, dat ze bij u zijn komen biechten. Dat is al een vooruitgang.

De heer Michel Doomst : Als ze bij mij komen biechten, betekent dat dat ze de wil opbrengen om met de politiek in contact te treden.

Minister Luc Van den Bossche : Geef ze dan mijn adres op het Martelarenplein.

De heer Michel Doomst : Postgraduaat Verkeerskunde, de Hogeschool voor Verkeerskunde in Diepenbeek, de bijscholingscursus aan het Vandevelde-instituut, permanente vorming langs Langzaam Verkeer, dat zijn toch zaken waaraan die schamele 4 miljoen frank op het onderwijsbudget nuttig besteed zijn.

Minister Luc Van den Bossche : Ik zeg niet dat ze niet nuttig besteed zijn, ik zeg dat ze niet thuishoren bij Onderwijs. Deze permanente vorming hoort niet bij Onderwijs.

De heer Michel Doomst : Voor de verlaging van 7,1 miljoen frank naar 4,1 miljoen frank ziet u geen bijsturing van het budget mogelijk ? Ook niet na raadpleging van het Instituut ? Ik zou u graag beide eens uitnodigen om daarover te praten.

Minister Luc Van den Bossche : Ik heb deze week al het rituele en aangename gesprek gehad met de begrotingsminister en dat was een grondig gesprek. We zijn nog steeds als vrienden uit elkaar gegaan. Het enige wat nu nog moet gebeuren is het gesprek op basis van het regeeringsverslag maar tot op heden is dat een ne varietur gesprek geweest.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : De heer Doomst vroeg ook naar de mogelijke uitbouw van een initiële opleiding verkeerskunde. Zou het niet wenselijk zijn daar aandacht aan te besteden ? Daar werk van te maken ? We lopen duidelijk achter op onze burens.

Minister Luc Van den Bossche : Ik zou kunnen een initiatief nemen, maar dan moet ik het ook toewijzen aan iemand en dat wil ik niet. Als men initiatief neemt op dit moment zal dat decretaal moeten worden geregeld. Ik zeg niet de facto nee tegen zo'n initiatief. Dat zou best nuttig kunnen zijn, als men het tenminste tot één project kan beperken. Het is aan de snelste om een curriculum uit te werken en mij dan op te zoeken. Ik zal zeker mijn politieke steun verlenen. Dit zou ook voor werkgelegenheid kunnen zorgen. De heer Doomst haalde aan dat de gemeenten ook meer en meer om deskundigheid vragen. Dit kan een grote rol spelen in de hele veiligheidsdiscussie. Ik wil dan wel een degelijk curriculum zien.

De heer Ludo Sannen : Ik ben blij met dit antwoord, ik hoop dat het al een signaal was.

De voorzitter : De heer Doomst heeft het woord.

De heer Michel Doomst : De taak van de Stichting werd in het Vlaams Parlement decretaal vastgelegd. Ik neem aan dat u zich daaraan houdt. Ik stel voor daaromtrent een afspraak te maken met de Stichting op uw kabinet om de zaak concreet te evalueren.

Minister Luc Van den Bossche : Mijn enige discussiepunt is : wat betaalt onderwijs en wat krijgt het daarvoor, zoals een bonus pater familias betaamt.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Kris Van Dijk tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Van Dijk tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel.

De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk : Dames en heren, mijnheer de minister, eind januari van dit jaar stelde mijn partijgenoot, Sven Gatz, lid van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad een dossier voor : Taalverwerving in het Nederlandstalig basisonderwijs te Brussel. Het studiewerk dat hij hierover verrichte en dat aan de leden van deze commissie werd overgemaakt, is een opmerkelijk document dat wij als verantwoordelijken voor het onderwijsbeleid in Vlaanderen, en dus ook in Brussel, niet naast ons neer kunnen leggen. Dit document, dat binnen de Vlaamse

Gemeenschapscommissie als discussienota werd aangevaard, vormt dan ook de basis van mijn interpellatie.

Sta me toe, mijnheer de minister, dat ik even het probleem van het Nederlandstalige basisonderwijs schets, vervolgens de bestaande initiatieven om aan deze problemen het hoofd te bieden evalueer, om dan, ten slotte, enkele concrete voorstellen te formuleren die mogelijk in voorstellen van decreet kunnen uitmonden.

Het Nederlandstalige basisonderwijs, zowel het lager maar vooral het kleuteronderwijs, zit, wat het leerlingenaantal betreft, duidelijk in de lift. Er is niet alleen een vooruitgang in absolute cijfers als we de vergelijking maken met het schooljaar 1979-1980, maar ook in de verhouding met het leerlingenaantal in het Franstalig onderwijs in Brussel is er een duidelijke vooruitgang. Ik wil wel duidelijk opmerken dat dit voor de rand niet klopt voor het secundair onderwijs. Sinds de eerste tellingen in september 1990 is daar een achteruitgang van 13.165 naar 12.051 leerlingen vastgelegd. Een vermindering op vijf jaar met 1.114 leerlingen.

Het leerlingenaantal in het basisonderwijs evolueert dus in positieve zin, doch de culturele en taalachtergrond van de kinderen is in de loop van die zestien jaar zodanig veranderd dat het schoentje is gaan knellen. Om deze evolutie grondig te bekijken, wil ik verwijzen naar de nota van Sven Gatz, meer bepaald naar de bladzijden zes tot en met tien.

In grafiek 7 zien we de evolutie van de culturele achtergrond – lees nationaliteit. Zonder al te veel in detail te treden, merken we een sterke toename van allochtone kinderen. Merk echter op dat het aandeel kleuters en leerlingen uit Belgische gezinnen nog steeds een grote meerderheid is. Het aandeel kleuters van vreemde afkomst bedroeg in 1995 29,6 procent en in het lager onderwijs 19,1 procent leerlingen. Als we ervan mogen uitgaan dat er een doorstroming is van het kleuter- naar het lager onderwijs, zal het aandeel allochtonen in het lager onderwijs binnen afzienbare tijd nog toenemen.

Meer relevant voor de taalproblematiek is niet enkel de culturele achtergrond, waar we inderdaad ook een vreemd taalgebruik kunnen vaststellen, doch meer de algemene taalachtergrond van de kinderen, zowel allochtone als autochtone. In grafieken 8 en 9 zien we de procentuele evolutie van de gezinstaal van 1979-1980 tot nu. Zowel bij kleuters als in het lager onderwijs merken we een sterke afname van de homogeen Nederlandstalige gezinnen ten nadele van de taalgemengde en in het bijzonder de Franstalige of anderstalige gezinnen. In het kleuteronderwijs zijn de homogene Nederlandstaligen een minderheid van 23,6 procent, terwijl zij in het lager nog de nipte meerderheid vormen met 35,4 procent. Ik merk eveneens op dat de begrippen Nederlandstalige en gemengde gezinnen rekbaar zijn in die zin dat de reële cij-

Van Dijk

fers wel eens lager kunnen liggen. Men gaat dikwijls uit van de taal bij inschrijving. Wanneer ergens nog een grootouder een beetje Nederlands spreekt, durft men het over tweetaligheid hebben terwijl dat in de realiteit niet klopt.

Bij wijze van illustratie staat er op pagina 12 een doorlichting van een kleuterklasje. Ik zal die niet voorlezen aangezien mijn interpellatie al vrij lang is.

Kortom, de vaststelling van de groeiende taalheterogeniteit in het Nederlandstalige basisonderwijs moet ons de vraag doen stellen naar het waarom. Waarom kiezen steeds meer anderstaligen voor Nederlandstalig onderwijs? Professor Schaerlaekens merkt een aantal hoofdmotivaties op. Steeds meer wint de mening veld dat tweetaligheid meer kansen biedt op de arbeidsmarkt. Kwaliteitskenmerken zoals aantrekkelijk uitzicht, de aangename sfeer en de kwaliteitsopleiding oefenen een invloed uit. Bovendien zijn er diverse taal-externe redenen: de school ligt om de hoek, het kind ging naar een Nederlandstalige crèche en ten slotte is de kans om in een klas terecht te komen met een meerderheid aan allochtonen, kleiner dan in het Franstalige onderwijs.

Opmerkelijk is het besluit van Professor Schaerlaekens dat geen enkele motivatie-achtergrond wijst op een rechtstreekse belangstelling voor het Nederlands als cultuurdrager. In feite wijst dit enkel en alleen op een instrumentele en niet op een integratieve motivatie.

Dit alles brengt een acute taalachterstand mee. De heterogene taalgroepen en de taalachterstand zijn de kern van vele problemen: hoge psychologisch-emotionele druk op kleuters en leerlingen, slechte studieresultaten, leerkrachten die geconfronteerd worden met ongewoon complexe situaties, een algemeen neerwaartse evolutie van de kwaliteit van het onderwijs, verlies van het Vlaamse karakter van de scholen, Vlaamse ouders die hun kinderen naar scholen in de Vlaamse rand sturen.

Zo mogen we ook niet voorbijgaan aan de moeilijkheidsgraad voor de leerkrachten. Op 1 september geconfronteerd worden met een klas waarvan veel kinderen het Nederlands niet machtig zijn, is geen sinecure. Zijn onze leerkrachten – kleuter en lager – opgeleid om anderstaligen Nederlands te leren? Hoe moeten we kind per kind aanpakken zodat het voldoende kennis van het Nederlands verwerft? Hoe kunnen we gebruik van het Nederlands promoten in de klas, op de speelplaats, thuis? Hoe moeten de Vlaamse kinderen worden aangepakt zodat ze geen nadeel ondervinden van de situatie met overwegend anderstalige klasgenoten? Welke inspanningen kunnen we van de ouders vragen? Zo rijzen er vele vragen.

De kernvraag luidt evenwel hoe we het Nederlandstalige onderwijs in Brussel kunnen omdraaien tot multiculturele

modelscholen waar enerzijds de aanwezigheid van kinderen met anderstalige achtergronden geen rem vormt op de ontwikkeling van Nederlandstalige kinderen en waar anderzijds anderstalige kinderen een degelijke opleiding krijgen? Zodanig dat beiden een degelijke opleiding krijgen en na de lagere school het middelbaar onderwijs aankunnen? Dit Nederlandstalige onderwijs in Brussel moet dan ook blijven vertrekken vanuit haar binding met de Vlaamse gemeenschap.

Late we even in een snel tempo een overzicht geven van de initiatieven die de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie al hebben ondernomen in het licht van de zonet geschetste problematiek.

Sinds 1991 wordt er een migrantenbeleid gevoerd: onthaalonderwijs, onderwijsvoorrangsbeleid, intercultureel onderwijs. Autochtone Franstaligen, die nochtans sterk aanwezig zijn en onthaalonderwijs kunnen gebruiken, behoren niet tot die doelgroep. Waar nu de norm ligt op 6 nieuwe allochtone anderstalige leerlingen, die goed zijn voor 12 extra lessen, merken we enerzijds dat de drempel van 6 te hoog is, en anderzijds dat de anderstalige allochtonen ook moeten kunnen meetellen. Het onderwijsvoorrangsbeleid, onder meer met het Nederlands als tweede taal, NT2, richt zich eveneens tot de allochtonen. Het gedeelte zorgbreedte daarentegen is er voor alle kinderen, ongeacht hun herkomst. Het onderwijsvoorrangsbeleid heeft ook een buitenschools luik: schoolopbouwwerk. Hiermee wil men een brug slaan tussen school, gezin en buurt.

Onderwijs in de eigen taal en cultuur, het bicultureel model, wil een actieve tweetaligheid. Een negental Brusselse scholen kozen hiervoor, doch een klas met meerdere culturen maakt dit quasi onmogelijk. Het introduceren van een andere taal en cultuur in een Nederlandstalige school is niet alleen een belangrijke beslissing maar roept eveneens vragen op.

In tegenstelling tot het vorige werd begin de jaren '90 door Docebo – Didactisch en onderwijskundig centrum voor Brussel en omgeving – een project specifiek voor het kleuteronderwijs in de steigers gezet. Dit project werd gunstig geëvalueerd omdat het zich specifiek op de Brusselse onderwijssituatie richtte.

In de Nederlandstalige Brusselse scholen wordt het Frans al vanaf het derde leerjaar gegeven. Elders in Vlaanderen vanaf het vijfde leerjaar. Natuurlijk past dit gegeven niet in het rijtje van initiatieven die het Nederlands moesten bevorderen. Toch kan het vermeld worden omdat dit gegeven voor een extra belasting van leerkracht en kind zorgt. De Franstalige kinderen spreken vaak beter Frans dan de leerkracht en de Nederlandstaligen, die in andere vakken niet aan hun trekken komen omdat anderstaligen de normale klasontwikkeling vertragen, kunnen in de lessen Frans niet volgen omdat de groep anderstaligen het

Van Dijck

niveau opdrijft. Ten slotte kan worden opgemerkt dat onze lerarenopleiding niet is aangepast om in Brussel les te geven. Hoe de Nederlandse taal aanleren aan anderstalige kinderen is niet alleen in Brussel een probleem maar moet vaak door de creativiteit van de leraar worden opgelost.

Ik zal de evaluatie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie overslaan om mijn spreektijd niet te overschrijden en zal nu enkele voorstellen formuleren.

De vraag is welke maatregelen kan de Vlaamse Gemeenschap nemen om op een adequate manier deze problemen aan te pakken? Om de Nederlandse taalverwerving zo efficiënt mogelijk te maken? Ik wil hier enkele concrete aanzetten geven.

Ouders moeten worden gewezen op de keuze die ze maken. Zij moeten een engagement aangaan. Een taal aanleren is meer dan een technische aangelegenheid, het vraagt ook de nodige sfeer en een apart klimaat. We zouden bij de inschrijving aan één van de ouders kunnen vragen om ook Nederlands te volgen als beiden anderstalig zijn.

Omwille van de specifieke Brusselse situatie pleiten we hier niet alleen voor andere normen voor het onthaalonderwijs maar ook voor minder grote klassen. Dit kan een individuele aanpak alleen maar bevorderen.

We zouden graag willen dat de mogelijkheid van taalklassen wordt onderzocht. We zouden per graad – klas-, school- en eventueel netoverschrijdend – de Nederlands-onkundige leerlingen kunnen samenbrengen en hen eerst intensief taalonderricht geven. Pas na een periode kan men dan de normale klas in. Wanneer dit tot gevolg zou hebben dat een kind een jaar moet dubbelen, menen we toch dat de basis, de taalkennis, de taalvaardigheid een garantie moet zijn om de verdere schoolcarrière optimaal te doorlopen.

Maatregelen voor de inhoudelijke lerarenopleiding, waarbij niet alleen voor Brussel de basis wordt gelegd om anderstaligen het Nederlands te onderrichten is een probleem dat zich ook in andere grootsteden voordoet. Ik heb het zelf in Antwerpen ondervonden.

In de lijn van punt 4 moet ook in de navorming van de Brusselse leerkrachten de nodige aandacht worden besteed aan deze meertaligheid. Misschien kan de Vlaamse Gemeenschap hierin initiatief nemen?

Het Nederlandstalige basisonderwijs heeft het niet gemakkelijk. De taalheterogeniteit creëert moeilijke klassituaties en het onderwijs lijkt er onvoldoende voor uitgerust. De concentratie van anderstaligen in sommige scholen en de gebrekkige taalverwerving is zo problematisch dat de kwaliteit dreigt verloren te gaan. Noch de anders-

talige noch de Nederlandstalige kinderen winnen hierbij. Geachte minister, dames en heren, ik hoop hiermee een aanzet tot handelen te hebben gegeven.

De voorzitter : De heer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Collega's, mijnheer de minister, het hier besproken probleem is niet nieuw. Ik heb u er in 1992 al op gewezen. En in april 1993 heb ik over dit onderwerp een interpellatie gehouden. Toen heb ik er op gewezen dat, in een periode van tien jaar, het aantal kinderen in het kleuteronderwijs uit homogeen-Nederlandstalige gezinnen was afgenomen van 70 percent naar 33 percent. Als ik het goed heb gehoord wordt nu zelfs het cijfer van 23,6 percent naar voren geschoven. Dat is dus, binnen een tijdspanne van slechts enkele jaren, een afname met 10 percent.

Het is duidelijk dat de situatie van het Nederlandstalige onderwijs in Brussel, naast andere, één der belangrijkste redenen is waarom vooral jonge Vlaamse gezinnen de hoofdstad verlaten. De niet-naleving van de taalwetgeving is natuurlijk nog een andere belangrijke reden voor deze stadsvlucht. U zult misschien zeggen dat dit wantrouwen in het Nederlandstalig onderwijs ongegrond is. Maar dat wantrouwen is daarom niet minder reëel.

Het heeft lang geduurd voordat werd erkend dat er zich een wezenlijk probleem voordeed in het Nederlandstalige onderwijs. Het kwaliteitsniveau van het onderwijs daalt effectief. En de Vlaamse ouders zijn bevreesd voor die daling. Ik stel vast dat in de studie Mens en Ruimte, waarin over de toestand in Vlaams-Brabant wordt geschreven, gelijksoortige situaties zich voordoen in een aantal Nederlandstalige scholen in de randgemeenten. In die studie wordt zwart op wit erkend dat de kwaliteit van het onderwijs vermindert.

De grote moeilijkheden kunnen niet langer worden geminimaliseerd. Als de Brusselse Vlamingen geen vertrouwen meer hebben in hun onderwijs, dan stelt er zich een probleem. We hebben steeds gepleit voor een grotere omkadering voor de begeleiding. U hebt in 1993 daarop geantwoord dat u daartoe niet bereid was, als dit ten koste van het onderwijs elders zou gebeuren. Daartegenover staan dan de ronkende verklaringen van deze regering aan het adres van de Brusselse Vlamingen. En dan vraag ik me af waar de maatregelen blijven om die ronkende verklaringen in realiteit om te zetten.

U hebt vroeger al de splitsing van de eerste studie jaren, met een aangepast urgentieprogramma voor kinderen uit Franstalige gezinnen, verworpen. U voerde toen als argument aan dat de kinderen zich moeten bewust blijven van de multiculturele dimensie van Brussel. Ik heb toen geantwoord – en ik onderschrijf dat antwoord nog steeds – dat de kinderen buiten de school genoeg de kans krijgen om zich van die multiculturele dimensie bewust te wor-

Van Nieuwenhuysen

den. Bovendien zijn er heel wat ouders die geen hoge dunk hebben van die multiculturele dimensie. Ik vraag me af of we dat moeten opdringen via ons onderwijs.

Het tweede argument dat u aanvoerde, bestond erin dat zo het Nederlandstalige karakter van de scholen in gevaar zou komen. Ik denk dat het Nederlandstalige karakter van die scholen in de huidige toestand al in gevaar is. Soms vraag ik me af of men nog over een Nederlandstalig karakter van die scholen kan spreken. Ik herhaal : we hebben geen bezwaar tegen de komst van kinderen van verfranste ouders naar het Nederlandstalige onderwijs. Maar we moeten grenzen afbakenen. En we moeten ouders, die als eerste of tweede taal niet het Nederlands hebben, ontmoedigen om hun kinderen naar het Nederlandstalige onderwijs te sturen. Noch onze eigen kinderen, noch hun kinderen zijn daarmee gediend.

Ten slotte, mijnheer de minister, nog dit : na mijn interpellatie van april 1993 kondigde u aan dat u binnen de dertig dagen een gemengde commissie zou oprichten. Die commissie moet de toestand van het Nederlandstalige onderwijs jaarlijks evalueren, en uitsluitsel geven over een eventuele splitsing van de klassen in de eerste studie jaren. U zei toen dat de netten gezamenlijk een voorstel moeten uitwerken. Ik heb u daarover in juni 1995 een schriftelijke vraag gesteld. U antwoordde dat de besprekingen in de commissie nog niet waren afgerond. Dat is ondertussen al twee jaar aan de gang. Ik zou nu wel eens willen vernemen of u al enig zicht hebt op een einddatum ? Wanneer zal die commissie met besluiten voor de dag komen ?

De voorzitter : Mevrouw Van Lindt heeft het woord.

Mevrouw Sonja Van Lindt : Mijnheer de voorzitter, ons betoog sluit aan bij de interpellatie van de heer Van Dijck. Onze fractie deelt de zorg met betrekking tot de problematiek van het Nederlandstalige basisonderwijs in Brussel. Onlangs nog heeft de heer Goovaerts in dat verband aan de regering een signaal gegeven. Hij heeft toen gevraagd om in uitvoering van punt 3 maatregelen te treffen. Luisterend naar de collega's is het duidelijk dat dit probleem niet sedert gisteren bestaat. Dat is een oud probleem.

Maar het is ook geen eenvoudige problematiek. Ik zou de minister willen vragen in hoeverre er werk kan worden gemaakt van een kordate aanpak. In de kantlijn wil ik nog zeggen dat, de persknipsels van de voorbije weken erop nazierend, er veel over wordt geschreven. Maar de boodschappen en signalen die ons bereiken zijn dikwijls tegenstrijdig van aard. Wanneer ik het betoog van de collega over de lerarenopleiding hoor, en lees dat de departementshoofden van de hogescholen schrijven dat er probleemoplossend wordt gewerkt, dan stel ik tegenstrijdigheden vast. Ik zou dus willen vernemen welke aanpak u ter zake naar voren schuift.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Voorzitter, het is geen nieuw probleem, wat mevrouw Van Lindt zegt, is correct. Decennia lang kenden we het tegenovergestelde fenomeen, namelijk dat Nederlandstalige kinderen in het Franstalige onderwijs terecht kwamen en verfransten. Dit verschijnsel neemt de jongste jaren af. Het is nog niet volledig, maar wel grotendeels gestopt. Dit is een verheugend feit.

Wat het secundair onderwijs betreft, laten nogal wat Brusselse ouders hun kinderen buiten Brussel school lopen. Niet de anderstaligheid, maar wel twijfels inzake de kwaliteit van het Brussels secundair onderwijs spelen hier een rol. Het probleem van de anderstaligheid stelt zich voornamelijk op het niveau van het basisonderwijs. Hierin volg ik de heer Van Dijck. De maatregelen die ik aanhaalde voor het basisonderwijs werden gedifferentieerd tussen het basisonderwijs en de omkadering van het secundair onderwijs in Brussel. Men kan niet zeggen dat er nu voor het secundair onderwijs een vreselijk zware inspanning wordt geleverd.

Het is onbetwistbaar zo dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de brede rand rond Brussel nogal wat kinderen uit taalgemengde gezinnen of uit gezinnen die het Nederlands niet of nauwelijks beheersen, aan Nederlandstalige scholen worden toevertrouwd, dit om allerlei redenen. Ik ben niet blind voor de moeilijkheden die in dergelijke scholen rijzen. Niet alleen voor leerkrachten en directies maar ook voor de leerlingen zelf stelt dit problemen. Ook de Nederlandstalige leerlingen lijden daaronder.

U moet toegeven dat de klassen in het Nederlandstalige basisonderwijs in Brussel veel kleiner zijn dan in Vlaanderen. Dat is het resultaat van een reeks inspanningen. Of die voldoen of niet, is een andere discussie. Men mag niet doen alsof er de laatste jaren geen inspanningen werden geleverd. De Brusselse basisscholen, vooral de kleinere met minder dan 120 leerlingen, hebben een veel gunstiger norm voor de vaststelling van hun personeelsformatie dan de rest van Vlaanderen. Ik zeg zeker niet dat dit een luxesituatie is, dit beantwoordt slechts aan de gestelde uitdaging. Nergens in Vlaanderen heeft men zoveel differentiatie inzake de behandeling van de leerlingen als in Brussel.

Aanvullende lestijden worden toegekend op basis van het aantal allochtone leerlingen. Dat is correct en betekent dat naarmate het aantal allochtonen stijgt, ook het aantal uren stijgt. Dus dat systeem is nog niet zo gek. Als ik zeg dat het probleem zich voor alle leerlingen stelt, ook voor de Nederlandstalige, dan moet ik dit in evenwicht proberen te brengen. De toekenning gebeurt op grond van de allochtone leerlingen maar de aanwending geschiedt in het volledige school- en klasgebeuren. Men kan hoog-

Van den Bossche

stens de berekeningstechniek aanvechten, uiteindelijk komt het erop neer dat er meer dient te worden gegeven per leerling.

Sinds 1993-1994 is er het project zorgverbreding waarbij ten behoeve van kinderen met ontwikkelings- en leerproblemen extra lestijden kunnen worden toegestaan. Het spreekt vanzelf dat leerlingen die het Nederlands niet of nauwelijks beheersen, bij deze doelgroep horen. Voor het lopende en volgende schooljaar is voor heel Vlaanderen voor dit project alleen al in 657 miljoen frank voorzien.

De gesprekken met Brussel, waarop de heer Van Nieuwenhuysen allusie maakte, waren niet bepaald succesvol. Ze sneuvelden voornamelijk op het secundair onderwijs. De instellingen waren niet bereid, zelfs niet binnen de netten, om afspraken te maken om het onderwijs optimaler te organiseren, een voorwaarde die ik stelde om bijkomende inspanningen te doen. De secundaire scholen in Brussel moeten toch wel de hand op het eigen hoofd leggen en in eigen boezem kijken voor het slapen gaan, zoals een minder vrome dichteres dan Vlaanderen denkt, ooit geschreven heeft. Ze had bepaalde uiterst bekende minnaars. (*Gelach*)

De heer Grijp behoorde niet tot die minnaars, ik zei immers bekende en ik zei ook minnaars. (*Gelach*)

Met mijn Brusselse collega, de heer Grijp, die ik een maand of twee geleden heb ontmoet, heb ik een beperkt werkgroepje inzake het basisonderwijs opgestart. We zullen bekijken hoever we raken, wat daar te voorschijn komt. Geld vinden is het probleem. Dat is altijd moeilijk in het onderwijs. Zelfs een uitgave van 7,1 miljoen frank die verminderd wordt naar 2,1 miljoen frank geeft aanleiding tot een gestoffeerde interpellatie. Ik ben ervan overtuigd dat Brussel in aanmerking komt voor bijkomende inspanningen. Het geld moet er natuurlijk zijn. Als het Vlaams Parlement, met groot enthousiasme, over de partijen heen de hervorming van het secundair onderwijs goedkeurt, kunnen we op termijn geld vrijmaken. Dat kan het Brusselse onderwijs ten goede komen.

Mijnheer van Dijck stelt de vraag of ouders niet in zekere zin verplicht kunnen worden om Nederlands te leren. Dat kan men niet vragen, zeker niet vanuit het officieel onderwijs, waar men letterlijk verplicht is iedereen die zich aanbiedt, te aanvaarden. Dit zou een aanpassing van het pedagogische project vragen. Ook het vrij onderwijs zou het daar moeilijk mee hebben. Ik zie die mogelijkheid eigenlijk alleen bij bepaalde methodescholen, de meer fundamentalistische varianten ervan, waar men eist dat de ouders maximaal meewerken en die zelfs kinderen weigeren waarvan één van de ouders ooit in het openbaar zei niet akkoord te zijn met de toegepaste methode. In andere gevallen valt dit niet te rijmen met de wijze waarop het on-

derwijs wordt ingericht. Het zou natuurlijk wel aan te bevelen zijn, ook buiten Brussel, dat de ouders van kinderen die Nederlandstalig onderwijs volgen terzelfder tijd een inspanning doen om de taal- en cultuurkloof te verkleinen. Dit probleem stelt zich niet alleen in Brussel maar ook in concentratiescholen waar Nederlandsonkundige ouders thuis geen vervolgvraagstuk schrijven op het schoolgebeuren. Dit geldt in mindere mate voor de Brusselse situatie, waar taalgemengde Belgische gezinnen wel een inspanning leveren ten aanzien van het schoolgebeuren. In vele gevallen sturen die hun kinderen naar Nederlandstalige scholen met de bedoeling het kind op jonge leeftijd een tweede taal bij te brengen. Het is als het ware een verlate actie van mevrouw Tessa de Brocqueville.

Inmenging in de inhoudelijke curricula van de lerarenopleiding werd binnen deze commissie ter gelegenheid van het decreet inzake de lerarenopleiding niet op prijs gesteld. Sommige collega's dienden zelfs amendementen in. Ik kan ter zake niets opleggen. Het curriculum wordt door de hogescholen opgesteld. In pedagogische departementen van bepaalde hogescholen besteedt men nu al bijzondere aandacht hieraan. Deze hogescholen bevinden zich dan wel in dezelfde territoriale omgeving als waar de problemen zich voordoen. Daar wordt goed werk geleverd.

In hetzelfde decreet wordt een vraaggestuurde navorming in het vooruitzicht gesteld. Scholen die met deze problemen worden geconfronteerd, dienen hun vraagstelling in die richting te oriënteren.

Ik kan niet iedereen onmiddellijk gelukkig maken. Ik onderken het probleem, zeker in het basisonderwijs. Er gaan terecht stemmen op met de vraag nog wat meer te doen. Dit is echter een budgettaire kwestie, er moeten middelen worden verschoven binnen de begroting naar het basisonderwijs. Hierbij verdient Brussel zeker een bijzondere klemtoon.

De voorzitter : Mijnheer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Dank u wel, mijnheer de minister. Tijdens mijn interpellatie stelde ik al dat er al heel wat initiatieven werden genomen. De bedoeling was een aanzet tot een reeks bijkomende maatregelen te geven.

Op één concreet voorstel kreeg ik geen antwoord. Wat is uw mening over het oprichten van taalklassen, waar anderstaligen worden opgevangen. Is dit haalbaar, eventueel schooloverschrijdend of netoverschrijdend? Een degelijke kennis van het Nederlands kan leiden tot een betere inschakeling in het onderwijsproces.

Minister Luc Van den Bossche : Er bestaat iets in die zin voor de anderstalige nieuwkomers. Anderstaligen die in de loop van het jaar instromen, worden op een aantal plaatsen in afzonderlijke klassen opgevangen. Dat geeft goede resultaten. Het effect van het taalbad wordt voor

Van den Bossche

een stuk teniet gedaan omdat de kandidaatscholen meestal al een hoge concentratie aan migranten hebben. Mijn experiment is gedoemd te mislukken, daar het Nederlands in het speelplaatsgebeuren niet de dominante taal is. Het spontane taalbad dat volgt op het klassikale taalbad is dan onbestaande.

De voorzitter : Mijnheer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Ik heb evenmin gezegd dat er geen bijzondere maatregelen voor Brussel zouden zijn. Ik denk dat we moeten durven toegeven dat wat er nu is, niet voldoet. Het probleem situeert zich niet bij de toeloop van allochtonen, maar wel van anderstalige Belgen. De suggestie om het aantal allochtonen nog te doen toenemen, om meer middelen ter beschikking te krijgen, is volgens mij een perfide redenering die het tij niet zal doen keren.

Ik wil een suggestie doen, een suggestie die het Vlaams Blok trouwens elk jaar herhaalt naar aanleiding van de bespreking van de begroting. We geven ieder jaar meer dan 200 miljoen frank voor het Franstalig onderwijs in de faciliteitengemeenten, iets dat niet wederkerig is. Dit geld zou zeer nuttig kunnen worden gebruikt voor het Nederlandstalige onderwijs in Brussel.

U sprak over de evaluatiecommissie, over de opgesplitste oefening die u niet kan maken inzake het basisonderwijs. Hebt u daarvoor een timing vooropgesteld ? Kunt u zeggen wanneer die besprekingen moeten worden afgerond ?

Minister Luc Van den Bossche : U herhaalt jaarlijks uw vraag, ik herhaal jaarlijks mijn antwoord.

Ik hou niet van timings. Indien ik die al heb, dan houd ik die voor mezelf. Het is voldoende een timing voorop te stellen om ze zeker niet te halen. Ik vroeg aan de heer Grijp alleen een aantal mensen aan te duiden die het veld voldoende kennen, om op deze wijze relatief snel tot conclusies te kunnen komen.

Het zijn inderdaad voornamelijk anderstalige Belgen die instromen. Daar heb ik weinig vat op. Het is enerzijds een verheugend fenomeen dat men daar inziet dat de kennis van de andere landstaal niet onbelangrijk is, anderzijds stelt dit fenomeen een aantal problemen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Eddy Schuermans tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en

Ambtenarenzaken, over de toekenningscriteria voor studietoelagen

Interpellatie van de heer Ludo Sannen tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenning van de studietoelagen

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde interpellaties van de heer Schuermans tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de toekenningscriteria voor studietoelagen, en van de heer Sannen tot minister Van den Bossche, over de toekenning van de studietoelagen.

De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, we hebben in dit land, en in Vlaanderen in het bijzonder, een grote traditie op het vlak van sociale tegemoetkomingen. Eén van de stelsels die het meest gekend zijn, is het stelsel van de studietoelagen. Het is een instrument dat naar ons aanvoelen in belangrijke mate bijdraagt tot de democratisering van het onderwijs.

Ingegeven door de bekommernis om de toelage toe te kennen aan diegenen voor wie ze daadwerkelijk bedoeld is, met name mensen met een eerder bescheiden inkomen, heeft men een aantal criteria gehanteerd om het stelsel te verfijnen wat de bestemming betreft. Naast de voorwaarde op het vlak van het belastbaar inkomen werd meer recent een aanvullende voorwaarde met betrekking tot het kadastraal inkomen ingevoerd.

Deze bijkomende voorwaarde is volgens mij billijk, omdat ze het systeem verfijnt. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat mensen met een belangrijk onroerend bezit wel voor dit stelsel in aanmerking komen, daar waar andere categorieën die misschien een lager inkomen uit onroerend bezit hebben, maar net boven de inkomensgrens op het vlak van het belastbaar inkomen liggen, uit de boot vallen. Deze dubbele sleutel is billijk en moet ook worden bestendigd.

Bij de concrete toepassing stellen we vast dat gezinnen met een kadastraal inkomen dat groter is dan 20 percent van hun belastbaar inkomen, geen studietoelage krijgen. Dit kan – naar ik aanneem – niet bedoelde, maar toch zeer pijnlijke gevolgen hebben. In de loop van de maanden december en januari werden met name door de pers een aantal praktijkgevallen in de openbaarheid gebracht. Ook de heer Sannen heeft hiernaar verwezen in de actuele vraag, die hij nog niet zo lang geleden tot u heeft gericht en die trouwens aanleiding heeft gegeven tot deze interpellatie.

Schuermans

Door bepaalde omstandigheden, zoals bijvoorbeeld het overlijden van de partner, die tot dan voor het inkomen van het gezin instond, vallen sommige mensen van de ene dag op de andere op een zeer bescheiden inkomen terug. Ondertussen blijven ze wel wonen in het huis waarin ze altijd met het gezin hebben gewoond. Indien men in zo'n geval de regel van 20 percent toepast, gebeurt het vaak dat men niet in aanmerking komt voor het stelsel van de studietoelagen. Er zijn theoretisch nog een aantal andere scenario's te schrijven om aan te tonen dat een stuk logica ontbreekt in deze maatregel.

We nemen als voorbeeld twee gezinnen met een vergelijkbare gezinssamenstelling, met twee studerende kinderen en een kadastraal inkomen van bijvoorbeeld 55.000 frank, wat dan voor de precieze toetsing als criterium technisch wordt herleid tot 50.000 frank. Dan kan het best zijn dat het ene gezin, dat een belastbaar inkomen van 940.000 frank heeft, perfect in aanmerking komt voor de studietoelage, terwijl deze aan het andere gezin, dat dezelfde gezinssamenstelling en hetzelfde kadastraal inkomen, maar een belastbaar inkomen van 240.000 frank heeft, wordt geweigerd. Dit is op het eerste gezicht misschien een theoretische constructie maar in de praktijk blijkt dit toch wel gegrond te zijn. Dit geeft aan dat de stelling dat men te weinig verdient om voor een sociale tegemoetkoming in aanmerking te komen, toch wel heel opmerkelijk is en zijn voorgaande niet kent in de diverse subsidiëringstechnieken die we rijk zijn.

Toen men de bijkomende voorwaarde van het kadastraal inkomen heeft gesteld, heeft men niet die gezinnen geïsoleerd die met een bescheiden of middelgroot inkomen een eigen bescheiden of middelgrote woning betrekken. Voor deze categorieën was ze niet bedoeld, maar het was vooral de bedoeling om die mensen die ondubbelzinnig een belangrijk onroerend bezit hebben, uit te sluiten uit het systeem. Ik neem aan dat men zeker niet heeft beoogd dat men, alle omstandigheden in acht genomen, meer moet verdienen om een studietoelage te krijgen.

Het doel van mijn interpellatie is bij u de bereidheid te detecteren en, indien ze bestaat, verder te ontwikkelen om aan deze naar mijn mening toch wel onrechtvaardige toestand te sleutelen. Bijvoorbeeld door de bijkomende voorwaarde niet toe te passen, wanneer men zou kunnen aantonen dat de zogenaamde wanverhouding tussen het kadastraal inkomen en het belastbaar inkomen te wijten is aan onvoorziene omstandigheden, zoals het overlijden van een partner. In zo'n situatie zou men toch een ander scenario kunnen hanteren.

Mijnheer de minister, het gaat hier niet om de grote massa. Ik heb vernomen dat er jaarlijks een duizendtal gevallen gekend zijn. Natuurlijk bestaan er geen dossiers van mensen die vanwege het criterium geen aanvraag indienen. Indien men over duizend spreekt, gaat het om ge-

kende dossiers, waarin de aanvraag effectief gebeurt, niet-tegenstaande de regelgeving de toelage onmogelijk maakt. Maar de gevolgen zijn voor de betrokkenen in die mate belangrijk en ingrijpend dat men moet optreden. Men ontloopt in deze gevallen niet alleen de studietoelage, wat bij een studieduur van vier jaar toch voor een belangrijk bedrag staat, maar er zijn ook een aantal neven-effecten, zoals het hoge inschrijvingsgeld. Men krijgt een aantal aanvullende tegemoetkomingen niet. Precies die mensen van wie het vaststaat dat ze een bescheiden belastbaar inkomen hebben, moeten ook deze diverse neven-effecten ondergaan.

Men mag het probleem volgens mij hoe dan ook niet afdoen als een schoonheidsvlekje op een voor het overige goed systeem. Ik heb in de plenaire zitting van deze ochtend begrepen dat u niet God de Vader bent, maar u bent in deze almachtig om bij eenvoudig ministerieel besluit deze situatie te verhelpen. Met de goedheid die u siert, hebt u dit trouwens gedaan voor een aantal andere bevolkingscategorieën, zoals mensen met een vervangingsinkomen, waarvan u wel aanneemt dat ze niettegenstaande die bijkomende voorwaarde toch in aanmerking komen voor dit stelsel.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de minister, op uw verzoek heb ik mijn actuele vraag omgezet in een interpellatie. De berekeningen van studiebeurzen doen elk jaar wat stof opwaaien en maken ook de nodige bedenkingen los.

Een jaar geleden, namelijk op 29 maart 1995, heeft mijn voorganger in deze commissie trouwens al een interpellatie hierover gehouden. Hij heeft toen vragen gesteld en ook het nodige omstandige antwoord van u gekregen : ik verander niets aan de huidige berekeningsmethode.

Minister Luc Van den Bossche : Dat is toch duidelijk. Men kan niet zeggen dat ik niets heb gezegd.

De heer Ludo Sannen : Dat was inderdaad duidelijk. Vandaar het citaat.

Eerst en vooral wil ik duidelijk stellen dat de huidige methode, waarbij het kadastraal inkomen mee als parameter wordt gebruikt om te bepalen of een studiebeurs wordt toegekend, haar doel niet heeft gemist. Het feit dat het kadastraal inkomen als mogelijk uitsluitingselement wordt gehanteerd, heeft aanleiding gegeven tot een terugloop van de aanvragen voor studiebeurzen en lijkt inderdaad tot een zekere uitzuivering te hebben geleid, wat on-eigenlijke of onterechte toekenningen of aanvragen betreft.

Op dit moment zijn de studiebeurzen voor het academiejaar 1995-1996 uitbetaald. Over de wijze waarop de dossiers worden afgehandeld, wil ik het nu niet hebben. Dat is trouwens onlangs pas in de subcommissie voor Finan-

Sannen

ciën en Begroting ter sprake gekomen. Evenmin wil ik het hebben over het bedrag van de studiebeurzen en over de vraag of ze de studiekosten wel volledig dekken. Dit is een ander debat, dat ongetwijfeld naar mijn mening nog moet worden gevoerd, en liefst vooraleer de begroting 1997 wordt opgemaakt. Natuurlijk vinden we de aanzet die nu wordt gegeven door de indexering, die nu wel wordt toegepast, al een aanzienlijke vooruitgang.

Vandaag gaat het hier echter over de berekening voor de toekenning van een studiebeurs. Het systeem is me samen met enkele collega's op een boeiende manier uitvoerig uiteengezet door mevrouw Van Langendonck. Nu de nieuwe aanvragen zijn uitbetaald, blijken er bij de berekening weer mensen te zijn die ondanks hun erg lage inkomen toch niet van een studiebeurs kunnen genieten. Blijkbaar zijn er ondanks de verfijningen in de berekeningsmethoden toch nog problemen. Deze problemen hebben allemaal betrekking op de verhouding tussen het netto-belastbaar inkomen en het kadastraal inkomen.

Mijnheer de minister, ik weet wel dat het hier slechts over een heel klein percentage van het totaal aantal studiebeursaanvragen gaat. Vorig jaar waren er 13.603 afwijzingen, waarvan 853, of 6,2 percent, vanwege het kadastraal inkomen. En hiervan zal er slechts een heel klein percentage zijn dat ondanks een erg laag inkomen toch niet in aanmerking komt voor een studiebeurs.

In verband met de maximumtoelage voor gezinnen met een inkomen onder de minimumgrens kan er misschien aan worden gedacht om deze progressief te laten stijgen tussen 100 en 150 percent naarmate het inkomen daalt. Verder moet er zeker worden onderzocht of de minimumgrens voor de maximumtoelage niet te laag is, en of de maximum-inkomengrens ook niet te laag is. Dit debat wil ik echter hier nu niet voeren, maar ik wil nu wel al duidelijk stellen dat ik dit naar aanleiding van de bespreking van de begroting voor volgend jaar zeker ter discussie zal stellen.

In de marge van deze discussie wil ik toch ook nog wijzen op een probleem voor studenten die in het OSP een bepaald diploma hebben behaald. Ik denk in dit verband bijvoorbeeld aan gezinswetenschappen of aan readaptatiewetenschappen. Wanneer deze studenten in het OSP-onderwijs een diploma halen – waarvoor ze dus geen studiebeurs voor krijgen – en later toch wensen om in het HOBU-onderwijs, in het onderwijs van het korte type een bijkomend diploma te halen van, bijvoorbeeld, maatschappelijk assistent, komen ze niet meer in aanmerking voor een studiebeurs omdat dan de regel wordt toegepast dat men al over een gelijkaardig diploma of over een diploma van hetzelfde niveau beschikt. Misschien kan een mogelijke oplossing zijn dat iemand slechts één keer een studiebeurs kan krijgen voor een diploma van hetzelfde

niveau, ongeacht of dit het eerste of het tweede diploma is.

Ik herhaal mijn vragen nog eens. Kunt u me vertellen hoeveel wegeringen er dit jaar zijn omwille van het kadastraal inkomen? Hebt u zicht op de mogelijke wegeringen ondanks een erg laag inkomen? De heer Schuermans heeft in dit verband een concreet voorbeeld aangehaald. Over hoeveel gevallen gaat het hier? Mevrouw Van Langendonck heeft ons wel bevestigd dat men altijd bereid is tot elke vorm van onderhandeling voor bepaalde uitzonderlijke omstandigheden of situaties. Mijnheer de minister, bent u bereid om de invoering van een bodemgrens voor het kadastraal inkomen te overwegen en bent u bereid om een geleidelijke toepassing van het kadastraal-inkomen criterium te onderzoeken?

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : Ik zal beginnen bij hetgeen de heer Sannen op het einde zei. Men moet natuurlijk logisch zijn. Wanneer men bepaalde opleidingen in het Onderwijs Sociale Promotie met een bepaald diploma wil bekroond zien, moet men achteraf niet komen huilen dat dit als een diploma wordt beschouwd. Ze worden gelijk behandeld, maar op hun eigen vraag. Ze hebben gevraagd dat dit diploma zou worden erkend. Nu het inderdaad erkend is, geldt de wet voor hen net zoals voor iedereen. Ik kan dus niet onmiddellijk onder de indruk komen van die klacht. Door een betere toestand te bekomen, namelijk een burgerlijke sanctie op het einde van die studies, een burgerlijke sanctie die kan worden gehanteerd als toegang tot een reeks betrekkingen, heeft men een echt diploma, net zoals iemand anders die dat in het dagonderwijs heeft behaald. Men wordt dan bij een tweede studie op dezelfde manier behandeld. Dit lijkt me niet meer dan normaal.

Ik wil niet de volledige geschiedenis van dit studiebeurzenverhaal opnieuw vertellen, maar de ouderen onder u of degenen die gedurende lange tijd in deze assemblée zeten, zullen zich herinneren dat op het einde van de jaren '80 het interpellaties regende over het probleem van de misbruiken van de studiebeurzen. Op dat moment heb ik – toen nog in een andere regeringsfunctie – samen met minister Coens gezocht naar een systeem dat die misbruiken de wereld zou uithelpen, zeer goed wetend – en dat wil ik toch wel benadrukken – dat dit ook niet dé absolute rechtvaardigheid zou zijn. Het siert natuurlijk deze assemblée dat ze zich inzet voor de absolute rechtvaardigheid, de absolute eerlijkheid en de absolute juistheid. Deze perfectie is echter voor de mens onbereikbaar.

Ten tweede, komen we daardoor altijd terecht bij bijkomende reglementeringen, die aanleiding geven tot bijkomende moeilijkheden en aberraties. Zo kom je in een eeuwigdurend verhaal terecht. Op een bepaald moment

Van den Bossche

moet men dus afwegen welke problemen er overblijven. Of men die dan schoonheidsfoutjes noemt of niet, is niet relevant. Wie het meemaakt, zal het wel ernstige fouten noemen, terwijl het in het geheel van het systeem om schoonheidsfoutjes gaat. Dat is echter inherent aan elk systeem.

Een systeem moet worden geëvalueerd op drie dingen. Ten eerste is er de hanteerbaarheid. Die is belangrijk, zeker als men fouten zoveel mogelijk wil vermijden. De fouten zijn in dit geval verbonden aan de vaststelling van het belastbaar inkomen. Dus werkt men met voorlopige bedragen, die achteraf kunnen worden gecorrigeerd.

Ten tweede, het systeem moet worden geëvalueerd in functie van zijn doeltreffendheid met betrekking tot het verhinderen van misbruiken. Ten derde, men moet de resterende problemen in beschouwing nemen. Als op de eerste twee vragen een gunstig antwoord komt, zijn de resterende problemen dan van die aard dat men verder aan het probleem moet sleutelen ?

Het KI is niet ingevoerd uit absolute wijsheid, dat geef ik toe, mijnheer Schuermans. Filosofisch gezien is het nogal raar. Het gaat om het inkomen, terwijl men een vermogens-element afweegt tegenover dat inkomen. We leven echter in een staat waarin sommigen forfaitair worden belast, en daar wellicht een zeker voordeel uit halen, terwijl anderen misschien niet altijd het juiste inkomen aangeven. Dat zal uiteraard enkel per vergissing gebeuren. (*Gelach*)

Sommigen huren dure experts in om hun belastingaangiften in te vullen, natuurlijk alleen vanuit de bekommernis om ze juist in te vullen, en niet met het doel om zo weinig mogelijk te betalen.

Dat fenomeen noopte ons ertoe iets te vinden om het te corrigeren. Ik weet wel dat uw voorbeeld op het eerste zicht nogal bizar overkomt. U zegt dat het een unicum is. Dat denk ik niet, maar ik ken die wetgeving niet goed. Voor zover ik ze ken, denk ik dat ook het OCMW zich baseert op het KI om bepaalde vergoedingen te weigeren aan sommigen mensen.

De heer Eddy Schuermans : Dat is iets anders.

Minister Luc Van den Bossche : Het is nog veel erger. Het gaat hier om bestaansminima, of om het verrechtvaardigen van terugvorderingen. Naast u zit een burgemeester, die dat beter weet dan ik.

De heer Eddy Schuermans : Het punt is dat men meer moet verdienen om een sociale tegemoetkoming te krijgen. Dat lijkt me vrij uniek.

Minister Luc Van den Bossche : U haalt een stukje uit het systeem om het hele systeem gek te verklaren. Ik zeg niet dat het systeem goed is, maar geef me dan een ander

waarbij geen misbruiken mogelijk zijn van de categorieën die ik zonet heb beschreven. Die zijn er wel degelijk, dat moeten we niet verbergen.

Als ik een KI heb van een woning die op 15 miljoen frank kan worden geschat, dan kan ik niet worden beschouwd als hulpbehoevend, zelfs als ik een laag inkomen heb.

De heer Eddy Schuermans : Ik wil geen karikaturen maken. We steunen het systeem, en ook de toevoeging van de bijkomende voorwaarden met betrekking tot het KI. De vraag is of de bereidheid bestaat om op eenvoudige manier bepaalde manifeste, perverse gevolgen van het systeem weg te werken, zonder het bureaucratisch aan te zwengelen. Zoals u zegt, moet dit op een eenvoudige en effectieve manier gebeuren.

Minister Luc Van den Bossche : Men mag niet vergeten dat een bepaald geval nu eenmaal op een bepaald ogenblik de krant haalt. Ik zal daar geen commentaar op leveren. Ik stel me wel de vraag of het om een eerbaar geval ging. Ik zeg niet dat de fiscale aangifte niet correct was, maar men kan dermate investeren of zich door experts laten omringen dat men het bedrijfsresultaat kan beïnvloeden. Meer zal ik daar niet op zeggen.

Daarnaast staart men zich blind op de discussie over bodem en plafond. Ik beschik niet over de cijfers van dit jaar, en zal me dus baseren op die van vorig jaar. Het eerste probleem is dat de KI's niet overal op gelijke wijze zijn bepaald. Dat werkt echter ook ten nadele van mijn systeem, en levert me hier dus geen nieuwe argumentatie op.

Over hoeveel mensen gaat het nu eigenlijk ? Het totaal aantal aanvragen bedroeg 44.088, waarvan 30.516 voor het hoger onderwijs. Het aantal afwijzingen omwille van een te hoog KI bedroeg 853. 84,2 percent van deze afwijzingen hadden een te hoog KI uit onroerende goederen voor vreemd gebruik. Het gaat om onroerende goederen die niet voor eigen huisvesting of beroepsdoeleinden worden gebruikt. Ze kunnen dus probleemloos worden verhuurd. Om die reden zijn dus 718 van de 853 aanvragen onontvankelijk verklaard. Er blijven dus slechts 135 aanvragen over, die misschien een toelage hadden kunnen krijgen, indien het toegelaten plafond van het KI zou worden aangepast, als ze tenminste aan alle voorwaarden zouden voldoen. We zouden dus de wereld op stelten moeten zetten voor 135 mensen. Ik weet wel dat elke oneerlijkheid er één te veel is, maar mogen we het systeem in gevaar brengen voor 135 mensen op 44.000 ?

Zeg ik absoluut neen op de vraag van de heer Schuermans ? Neen, dat doe ik niet. De bereidheid om veel te sleutelen is echter klein. In 1992, het jaar van de invoering, heb ik overigens samen met de dienst een aantal wijzigingen aangebracht, zelfs met terugwerkende kracht, omdat de neveneffecten anders te groot waren. Ik sluit niet uit dat ze toen niet volledig waren, en we misschien

Van den Bossche

nog enkele dingen kunnen veranderen, zolang we in ons achterhoofd maar aan de eenvoud en de effectiviteit blijven denken. Op dat vlak ben ik bereid tot gesprek. Mevrouw Van Langendonck moet de zaak als verantwoordelijk diensthoofd technisch inschatten. Ik herhaal alleen dat ik er niet aan denk om een bodem of een plafond in te voeren. Het gaat hier immers om slechts 135 mensen. In de kranten wordt hierover soms de nodige heisa gemaakt, maar dat bewijst alleen dat de betrokken journalist is misleid door zijn informant of dat hij zijn dossier niet kent.

Mijnheer Schuermans, ik denk dat sommige gevallen die u hebt aangehaald, al voor een stuk zijn opgevangen. Wellicht gaat het niet om al uw voorbeelden. Onze wijzigingen zijn alleszins gebeurd aan de hand van volgende notificatie : wat valt de medewerkers van de dienst op bij een weigering, die ze te erg vinden. Daarbij is een lijstje gemaakt, en aan de hand daarvan hebben we geremedieerd. Als sommige gevallen zich niet voordeden, dan hebben we ze zelfs niet voorgeschoteld gekregen.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Ik dank de minister om zijn bereidheid om alsnog een voorstel te overwegen indien het technisch haalbaar is. Mijnheer de minister, u stelt dat een aantal mensen erin slagen om met steun van experts een laag belastbaar inkomen aan te geven. Dat laat ik voor uw rekening, maar ik ga er toch van uit dat niemand zover zal gaan om in een één-inkomensgezin het overlijden van de partner in te calculeren. Ik heb in de discussie gesteld dat in zo een geval geen sprake kan zijn van misbruik, zelfs als er experts aan de berekening hebben meegeholpen.

Minister Luc Van den Bossche : Het voorbeeld is goed gekozen. Ik veronderstel niet dat men het overlijden heeft gearrangeerd met behulp van een expert. Meestal geeft zoiets immers aanleiding tot een proces in het Assisenhof. U moet echter wel oppassen met uw redenering. Het is mogelijk dat het volgende jaar iemand interpelleert over een voorval waarbij een der partners met de noorderzon is verdwenen. Dat heeft dezelfde inkomensconsequenties als een overlijden. Op zo een moment kan men de aanvrager wel verdenken van een fictief weglopen.

De heer Eddy Schuermans : Er is een duidelijk verschil.

Minister Luc Van den Bossche : Dit geval is juist erger. Als iemand spoorloos verdwijnt, komt er een vonnis dat

alimentatie toekent, maar dat niet kan worden uitgevoerd. In zo een geval zou ik moeten vragen om te bewijzen dat het vonnis werd betekend. Dat wordt dan een betekening aan de Procureur des Konings, want de betrokkene heeft geen adres in België.

Ik kan uw voorstel dus wel tegemoet treden, maar het zou de weg vrijmaken voor een hele resem nieuwe interpellaties waarin om wijzigingen wordt verzocht. Uiteindelijk zou ik moeten uitzoeken wie echt is verdwenen en wie is ondergedoken. Daar voel ik me echt niet toe geroepen.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de minister, het verbaast me dat u die bodemgrens niet in overweging wil nemen. Niet alleen de VLOR, maar ook een degelijke studie van de IPHA stelt dat dit heel wat problemen zou kunnen oplossen.

Minister Luc Van den Bossche : Het gaat daarbij wel om slechts 135 mensen.

De heer Ludo Sannen : Het zou interessant zijn om dit toe te passen op die 135, en dan het resultaat na te gaan.

Minister Luc Van den Bossche : Het gaat om een resultaat voor 135 mensen, waar ik me niet mee bezighoud.

De heer Ludo Sannen : Zo zou u het percentage nog kunnen verkleinen.

Minister Luc Van den Bossche : Het gaat om typische voorbeelden van schrijnende gevallen.

De heer Ludo Sannen : Die vermijd je zo misschien.

Minister Luc Van den Bossche : Vergeet u dat maar.

De heer Eddy Schuermans : Iemand is een groot man, als hij kleine problemen kan oplossen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

We gaan verder in besloten vergadering.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 18.00 uur.*